

Illustratie Ruben L. Oppenheimer

Stel dat iedereen ging doen waar hij/zij voor is aangesteld

Het proces-Wilders werd deze week steeds meer het proces-Schalken en het proces-Hendriks. Wat jaren lusteloos werd omschreven als de Chipshol-affaire werd na de getuigenis van een klokkenluider uit de rechtbank de affaire-Kalbfleisch – de NMA-voorman ging deze week op reputatieverlof. In beide gevallen ligt de denkbeeldige Nederlandse elite op de barbecue.

Het zijn ongelijksoortige gevallen, die op het eerste gezicht weinig met de Nederlandse politiek te maken hebben. Zij hebben een oude jongens-in-de-knel sfeer met elkaar gemeen die het vertrouwen in de rechterlijke macht aantast. Terwijl de rechter steeds vaker te hulp wordt geroepen als de politiek geen knopen doorhakt. Het beeld dat 'ze' maar doen in Den Haag en aan de grachtengordel wordt versterkt, zelfs als driekwart van de beweerde onzuiverheden niet kloppen.

De lente en de terugkerende kooplust weerspreken de crisis die nog steeds hangt over de rechtsstaat en de vertegenwoordigende democratie. Het was geen toeval dat daar deze week tenminste drie bijeenkomsten aan werden gewijd. In Den Haag werd op twee plekken tegelijk hardop nagedacht over 'De implosie van het politieke midden' en 'de risico-regelreflex', de veiligheidsmanie in de politiek. In Utrecht ging het wetenschappelijk instituut van het gedeukte CDA op zoek naar de eigen waarden.

De onmacht die velen buiten Den Haag zien als zij naar het landsbestuur kijken, wordt daarbinnen ook gevoeld. En omgezet in daadkracht om de problemen aan te pakken. Voor het een half jaar oude kabinet-Rutte betekent dat: bezuinigen waar mogelijk. Op defensie, de omroep, de kunsten, natuurbeheer, gezondheidszorg. Minister Kamp lijkt op Sociale Zaken stiltejes meer voortgang te boeken dan de collega's van Onderwijs. Die moesten accepteren dat de SGP als lat-partner in de Senaat bezuinigingen op langstudeerders en 'passend onderwijs' een jaar blokkeert.

De krappe meerderheid van het kabinet vergt dit soort arbeid in de mijngangen van het parlement. Daar staat tegenover dat het gebrek aan onderling gekibbel leden van het kabinet tijd geeft om het funda-

Activistische politiek kan spannend zijn, en onvermijdelijk in een mediademocratie

mentale karakter van hun missie te belichten. Minister van Defensie Hans Hillen deed woensdag in een ondergronds zaaltje een gooi naar voortgezet ideologisch leiderschap in het CDA. Alles beter dan boze tankbestuurders in Havelte.

De christen-democraten willen niets weten van een links-rechtstegenstelling. Hillen had geen goed woord over voor bonusbankiers. Hij zocht aansluiting bij oude CDA-waarden als 'soevereiniteit in eigen kring' en 'subsidiariteit', maar zijn meest bevlogen woorden richtten zich tegen 'het misverstand dat wetten de samenleving kunnen inrichten'. Hij pleitte voor een jaren 50-mentaliteit van zelfdoen en samenwerken, nu platgedrukt door een overactieve overheid. 'Goedheid die in een wet wordt vastgelegd, verdwijnt uit het hart'.

Zijn tegenpleiter, oud-CNV-voorzitter René Paas wilde ook een nieuw soort burgerschap ontketenen. Maar – anders dan Hillen – meent hij dat de staat moet blijven voor als de gemeenschap de zwaksten niet beschermt.

Die discussie over de rol van de overheid is ook een rode draad in het net uitgebrachte Jaarverslag 2010 van de Raad van State en in de bundel *Spookrijders in de zorg*, verschenen onder redactie van de Rotterdamse Riagg-directeur Jos Lamé. Vicepresident Tjeenk Willink bepleit het hervinden van de kerntaak van politieke partijen: het vormen van ideeën, te verdedigen in gekozen organen. Niet meebesturen, maar wetgeven en controleren van de macht.

Kamerleden die zich opwinden

over de nieuwste kortingskaart van de NS vertegenwoordigen het volk, maar zij verlangen naar meebesturen. Temeer daar de minister er niet echt over gaat sinds het parlement ermee instemde dat de NS een NV is, op afstand van het Rijk.

Activistische politiek kan spannend zijn, en onvermijdelijk in een mediademocratie. Maar de bezwaren zijn levensgroot. Zondag en maandag, na de dodelijke winkelmiddag in Alphen, klonk vrij algemeen de roep om verscherping van de wapenwet. Naarmate de week vorderde verschoof de aandacht naar het afgeven van wapenvergunningen. De reacties bleven beheerst. De politiek liet zich niet opjatten.

Soms gaan dingen goed. Amsterdam bekijkt nu hoe het daar met wapenvergunningen staat. Na de vuurwerkcramp in Enschede en de cafébrand in Volendam was er geen gemeente die iets dergelijks kon overkomen. Dat gunstige effect was ook bereikt zonder grootschalig onderzoek en aanscherping van regels. De praktijk is de plek waar dingen goed gaan. Of niet.

Minder gelukkig is de grootschalige reactie van het Rotterdamse college van B&W op de tragische dood van de kleuter Savanna in 2004. Verwaarloosd, mishandeld en uiteindelijk om het leven gebracht. Er kwam onderzoek en een rechtszaak. En een bijzonder dwingende politiek-bestuurlijke reactie: de meldplicht kinder mishandeling die het Riagg zijn subsidie heeft gekost.

In de *Spookrijders*-bundel met bijdragen van Lamé, Frank Ankersmit, Jos de Mul en anderen wordt een beeld geschetst van (in dit geval gemeente-)politiek die haar grenzen niet kent, die papieren statistieken en kitsch-successen claimt, professionele beroepsbeoefenaars kleineert en meningsverschillen verbiedt. Het motief, voorkomen dat kinderen onontdekt lijden, is nobel. De uitwerking naïef in zijn pretentie. En daarmee gevaarlijk voor democratische politiek. Als iedereen deed wat ie moest doen, kwam alles goed. Meestal.

MARC CHAVANNES

E-mail de auteur (opklaringen@nrc.nl) of schrijf online op www.nrc.nl/opklaringen